

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ചതുർഥസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

സൈനികാ ഭയനാമ്നോ യേ ബർഹിഷ്മൻ ദിഷ്ടകാരിണഃ |

പ്രജ്യാരകാലകന്യാഭ്യാം വിചേരുരവനീമിമാം || 1 ||

ത ഏകദാ തു രഭസാ പുരഞ്ജനപുരീം നൃപ |

രുരുധൂർഭൗമഭോഗാഘ്യാം ജരത്പന്നഗപാലിതാം || 2 ||

കാലകന്യാപി ബുഭുജേ പുരഞ്ജനപുരം ബലാത് |

യയാഭിഭൂതഃ പുരുഷഃ സദ്യോ നിഃസാരതാമിയാത് || 3 ||

തയോപഭുജ്യമാനാം വൈ യവനാഃ സർവതോദിശം |

ദ്വാർഭിഃ പ്രവിശ്യ സുഭൃശം പ്രാർദയൻ സകലാം പുരീം || 4 ||

തസ്യാം പ്രപീഡ്യമാനായാമഭിമാനീ പുരഞ്ജനഃ |

അവാപോരുവിധാംസ്താപാൻ കുടുംബീ മമതാകുലഃ || 5 ||

കന്യോപഗുഡോ നഷ്ടശ്രീഃ

കൃപണോ വിഷയാത്മകഃ |

നഷ്ടപ്രജേന്താ ഹൃതൈശ്വര്യോ

ഗന്ധർവയവനൈർബലാത് || 6 ||

വിശീർണാം സ്വപുരീം വീക്ഷ്യ പ്രതികൂലാനനാഭ്യുതാൻ |
പുത്രാൻ പൗത്രാനുഗാമാത്യാജായാം ച ഗതസൗഹൃദാം || 7 ||

ആത്മാനം കന്യയാ ഗ്രസ്തം പഞ്ചാലാനരിദുഷിതാൻ |
ദുരന്തചിന്താമാപന്നോ ന ലേഭേ തത്പ്രതിക്രിയാം || 8 ||

കാമാനഭിലഷന്ദീനോ യാതയാമാംശു കന്യയാ |
വിഗതാത്മഗതിസ്നേഹഃ പുത്രദാരാംശു ലാലയൻ || 9 ||

ഗന്ധർവയവനാക്രാന്താം കാലകന്യോപമർദിതാം |
ഹാതും പ്രചക്രമേ രാജാ താം പുരീമനികാമതഃ || 10 ||

ഭയനാമ്നോഽഗ്രജോ ഭ്രാതാ പ്രജ്യാരഃ പ്രതുപസ്ഥിതഃ |
ദദാഹ താം പുരീം കൃത്സ്നാം ഭ്രാതൃഃ പ്രിയചികീർഷയാ || 11 ||

തസ്യാം സന്ദഹ്യമാനായാം സപൗരഃ സപരിച്ഛദഃ |
കൗടുംബികഃ കുടുംബിൻയാ ഉപാതപ്യത സാൻവയഃ || 12 ||

യവനോപരുദ്ധായതനോ ഗ്രസ്തായാം കാലകന്യയാ |
പൂർയാം പ്രജ്യാരസംസൃഷ്ടഃ പുരപാലോഽൻവതപ്യത || 13 ||

ന ശേഭേ സോഽവിതും തത്ര പുരുകുച്ഛോരുവേപമുഃ |
ഗന്തുമെച്ഛത്തതോ വൃക്ഷകോടരാദിവ സാനലാത് || 14 ||

ശിഥിലാവയവോ യർഹി ഗന്ധർവൈർഹൃതപൗരുഷഃ |
യവനൈരരിഭീ രാജന്നുപരുദ്ധോ രുരോദ ഹ || 15 ||

ദുഹിത്യഃ പുത്രപൗത്രാംശു ജാമിജാമാത്യുപാർഷദാൻ |
സ്വത്യാവശിഷ്ടം യത്കിഞ്ചിദ് ഗൃഹകോശപരിച്ഛദം || 16 ||

അഹം മമേതി സ്വീകൃത്യ ഗൃഹേഷു കുമതിർഗൃഹീ |
ദധൗ പ്രമദയാ ദീനോ വിപ്രയോഗ ഉപസ്ഥിതേ || 17 ||

ലോകാന്തരം ഗതവതി മയ്യനാമാ കുടുംബിനീ |
വർതിഷ്യതേ കഥം ത്വേഷാ ബാലകാനനുശോചതീ || 18 ||

ന മയ്യനാശിതേ ഭുങ്ക്തേ നാസ്നാതേ സ്നാതി മത്പരാ |
മയി രുഷ്ടേ സുസന്ത്രസ്താ ഭർത്സിതേ യതവാഗ്ഭയാത് || 19 ||

പ്രബോധയതി മാവിജ്ഞം വ്യുഷിതേ ശോകകർശിതാ |
വർത്തൈതദ് ഗൃഹമേധീയം വീരസൂരപി നേഷ്യതി || 20 ||

കഥം നു ദാരകാ ദീനാ ദാരകീർവാപരായണാഃ |
വർതിഷ്യന്തേ മയി ഗതേ ഭിന്നനാവ ഇവോദധൗ || 21 ||

ഏവം കൃപണയാ ബുദ്ധ്യാ ശോചന്തമതദർഹണം |
ഗ്രഹീതും കൃതധീരേനം ഭയനാമാഭ്യപദ്യത || 22 ||

പശുവദ്യവനൈരേഷ നീയമാനഃ സ്വകം ക്ഷയം |
അൻവദ്രവന്നനുപമാഃ ശോചന്തോ ഭൃശമാതുരാഃ || 23 ||

പുരീം വിഹായോപഗത ഉപരുദ്ധോ ഭുജംഗമഃ |
യദാ തമേവാനു പുരീ വിശീർണാ പ്രകൃതിം ഗതാ || 24 ||

വികൃഷ്ടമാണഃ പ്രസഭം യവനേന ബലീയസാ |
നാവിനത്തമസാഽവിഷ്ടഃ സഖായം സുഹൃദം പുരഃ || 25 ||

തം യജ്ഞപശവോഽനേന സംജ്ഞപ്താ യേദയാലുനാ |
കുഠാരൈശ്ചിച്ഛിദുഃ ക്രുദ്ധാ സ്ഥരന്തോഽമീവമസ്യ തത് || 26 ||

അനന്തപാരേ തമസി മഗ്നോ നഷ്ടസ്ഥൃതിഃ സമാഃ |
ശാശ്വതീരനുഭൂയാർത്തിം പ്രമദാസംഗദുഷിതഃ || 27 ||

താമേവ മനസാ ഗൃഹ്ണൻ ബഭൂവ പ്രമദോത്തമാ |
അനന്തരം വിദർഭസ്യ രാജസിംഹസ്യ വേശ്മനി || 28 ||

ഉപയേമേ വീര്യപണാം വൈദർഭീം മലയധുജഃ |
യുധി നിർജിത്യ രാജന്യാൻ പാണ്ഡ്യഃ പരപുരഞ്ജയഃ || 29 ||

തസ്യാം സ ജനയാഞ്ചക്ര ആത്മജാമസിതേക്ഷണാം |
യവീയസഃ സപ്ത സുതാൻ സപ്ത ദ്രവിഡഭൂഭൃതഃ || 30 ||

ഏകൈകസ്യാഭവത്തേഷാം രാജന്നർബുദമർബുദം |
ഭോക്ഷ്യതേ യദ്യംശധരൈർമഹീ മൻവന്തരം പരം || 31 ||

അഗസ്ത്യഃ പ്രാഗ്ദുഹിതരമുപയേമേ ധൃതവ്രതാം |
യസ്യാം ദൃഢചുതോ ജാത ഇധ്വവാഹാത്മജോ മുനിഃ || 32 ||

വിഭജ്യ തനയേഭ്യഃ ക്ഷമാം രാജർഷിർമലയധുജഃ |
ആരിരാധയിഷുഃ കൃഷ്ണം സ ജഗാമ കുലാചലം || 33 ||

ഹിത്വാ ഗൃഹാൻ സുതാൻ ഭോഗാൻ
വൈദർഭീ മദിരേക്ഷണാ |
അൻവധാവത പാണ്ഡ്യശം
ജ്യോത്സ്നേവ രജനീകരം || 34 ||

തത്ര ചന്ദ്രവസാ നാമ താമ്രപർണീ വടോദകാ |
തത്പുണ്യസലിലൈർനിത്യമുഭയത്രാത്മനോ മൂജൻ || 35 ||

കന്ദാഷ്ടിഭിർമൂലഫലൈഃ
പുഷ്പപർണൈസ്തൃണോദകൈഃ |
വർതമാനഃ ശന്നൈർഗാത്ര -
കർശനം തപ ആസ്ഥിതഃ || 36 ||

ശീതോഷ്ണവാതവർഷാണി ക്ഷുത്പിപാസേ പ്രിയാപ്രിയേ |
സുഖദുഃഖേ ഇതി ദുന്ത്യാൻയജയത്സമദർശനഃ || 37 ||

തപസാ വിദ്യയാ പക്വകഷായോ നിയമൈര്യമൈഃ |
യുയുജേ ബ്രഹ്മൺയാത്മാനം വിജിതാക്ഷാനിലാശയഃ || 38 ||

ആസ്തേ സ്ഥാണുരിവൈകത്ര ദിവ്യം വർഷശതം സ്ഥിരഃ |
വാസുദേവേ ഭഗവതി നാൻയദ്യദോദ്യഹൻ രതിം || 39 ||

സ വ്യാപകതയാ്ത്മാനം വൃതിരികൃതതയാ്ത്മനി |
വിദ്വാൻ സ്വപ്ന ഇവാമർശസാക്ഷിണം വിരരാമ ഹ || 40 ||

സാക്ഷാദ്ഭഗവതോക്തേന ഗുരുണാ ഹരിണാ നൃപ |
വിശുദ്ധജ്ഞാനദീപേന സ്ഫുരതാ വിശ്വതോമുഖം || 41 ||

പരേ ബ്രഹ്മണി ചാത്മാനം പരം ബ്രഹ്മ തഥാ്ത്മനി |
വീക്ഷമാണോ വിഹായേക്ഷാമസ്മാദുപരരാമ ഹ || 42 ||

പതിം പരമധർമജ്ഞം വൈദർഭീ മലയധ്വജം |
പ്രേമ്ണാ പര്യചരദ്ധിത്വാ ഭോഗാൻ സാ പതിദേവതാ || 43 ||

ചീരവാസാ വ്രതക്ഷാമാ വേണീഭൂതശിരോരുഹാ |
ബഭാവുപപതിം ശാന്താ ശിഖാ ശാന്തമിവാനലം || 44 ||

അജാനതീ പ്രിയതമം യദോപരതമംഗനാ |
സുസ്ഥിരാസനമാസാദ്യ യഥാപൂർവമുപാചരത് || 45 ||

യദാ നോപലഭേതാംഘ്രാവാഷ്മമാണം പത്സുരർചതീ |
ആസീത്സംവിഗ്നഹൃദയാ യഥാഭ്രഷ്ടാ മൃഗീ യഥാ || 46 ||

ആത്മാനം ശോചതീ ദീനമബന്ധും വിക്ലവാശ്രുഭിഃ |
സ്തനാവാസിച്യ വിപിനേ സുസ്വരം പ്രരുരോദ സാ || 47 ||

ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ രാജർഷേ ഇമാമുദധിമേഖലാം |
ദസ്യുഭ്യഃ ക്ഷത്രബന്ധുഭ്യോ ബിഭൃതീം പാതുമർഹസി || 48 ||

ഏവം വിലപതീ ബാലാ വിപിന്യേനൂഗതാ പതിം |
പതിതാ പാദയോർഭർതു രുദത്യശ്രുൺയവർതയത് || 49 ||

ചിതിം ദാരുമയീം ചിത്വാ തസ്യാം പത്യുഃ കലേവരം |
ആദീപ്യ ചാനുമരണേ വിലപന്തീ മനോ ദധേ || 50 ||

തത്ര പൂർവതരഃ കശ്ചിത്സഖാ ബ്രാഹ്മണ ആത്മവാൻ |
സാന്ത്വയൻ വൽഗുനാ സാമ്നാ താമാഹ രുദതീം പ്രഭോ || 51 ||

ബ്രാഹ്മണ ഉവാച
കാ ത്വം കന്യാസി കോ വായം ശയാനോ യസ്യ ശോചസി |
ജാനാസി കിം സഖായം മാം യേനാഗ്രേ വിചചർഥ ഹ || 52 ||

അപി സ്മരസി ചാത്മാനമവിജ്ഞാതസഖം സഖേ |
ഹിത്വാ മാം പദമൻവിച്ഛൻ ഭൗമഭോഗരതോ ഗതഃ || 53 ||

ഹംസാവഹം ച ത്വം ചാർയ സഖായൗ മാനസായനൗ |
അഭൂതാമന്തരാ വൗകഃ സഹസ്രപരിവത്സരാൻ || 54 ||

സ ത്വം വിഹായ മാം ബന്ധോ ഗതോ ഗ്രാമ്യമതിർമഹീം |
വിചരൻ പദമദ്രാക്ഷീഃ കയാചിന്നിർമിതം സ്ത്രിയാ || 55 ||

പഞ്ചാരാമം നവദ്വാരമേകപാലം ത്രികോഷ്ഠകം |
ഷട്കുലം പഞ്ചവിപണം പഞ്ചപ്രകൃതി സ്ത്രിധവം || 56 ||

പഞ്ചേന്ദ്രിയാർഥാ ആരാമാ ദ്വാരഃ പ്രാണാ നവ പ്രഭോ |
തേജോബന്നാനി കോഷ്ഠാനി കുലമിന്ദ്രിയസംഗ്രഹഃ || 57 ||

വിപണസ്തു ക്രിയാശക്തിർഭൂതപ്രകൃതിരവ്യയാ |
ശക്ത്യധീശഃ പുമാംസ്ത്വത്ര പ്രവിഷ്ടോ നാവബുധ്യതേ || 58 ||

തസ്മിൻസ്ത്വം രാമയാ സ്പൃഷ്ടോ
 രമമാണോഽശ്രുതസ്മൃതിഃ |
 തത്സംഗാദീദൃശീം പ്രാപ്തോ
 ദശാം പാപീയസീം പ്രഭോ || 59 ||

ന ത്വം വിദർഭദുഹിതാ നായം വീരഃ സുഹൃത്തവ |
 ന പതിസ്ത്വം പുരഞ്ജനയാ രുദ്ധോ നവമുഖേ യയാ || 60 ||

മായാ ഹ്യേഷാ മയാ സൃഷ്ടാ
 യത്പുമാംസം സ്ത്രിയം സതീം |
 മന്യസേ നോഭയം യദ്വൈ
 ഹംസൗ പശ്യാവയോർഗതിം || 61 ||

അഹം ഭവാന ചാന്യസ്ത്വം ത്വമേവാഹം വിചക്ഷ്യ ഭോഃ |
 ന നൗ പശ്യന്തി കവയശ്ചരിദ്രം ജാതു മനാഗപി || 62 ||

യഥാ പുരുഷ ആത്മാനമേകമാദർശചക്ഷുഷോഃ |
 ദ്വിധാഭൂതമവേക്ഷേത തഥൈവാന്തരമാവയോഃ || 63 ||

ഏവം സ മാനസോ ഹംസോ ഹംസേന പ്രതിബോധിതഃ |
 സ്വസ്ഥസ്തദ്വ്യഭിചാരേണ നഷ്ടാമാപ പുനഃ സ്മൃതിം || 64 ||

ബർഹിഷ്മന്നേതദധ്യാത്മം പാരോക്ഷ്യേണ പ്രദർശിതം |
 യത്പരോക്ഷപ്രിയോ ദേവോ ഭഗവാൻ വിശ്വഭാവനഃ || 65 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
 ചതുർഥസ്കന്ധേ പുരഞ്ജനോപാഖ്യാനേ അഷ്ടാവിംശോധ്യായഃ ||